

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ МЕТАЛІВ ТА СПЛАВІВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Директора ФТІМС НАН України

від 19.03.2020 р. № 35-Оп

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СИСТЕМУ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ
У ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ
МЕТАЛІВ ТА СПЛАВІВ НАН УКРАЇНИ**

1. Загальні положення

1.1. Положення про систему запобігання академічному плагіату у Фізико-технологічному інституті металів та сплавів НАН України (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Закону України «Про доступ до публічної інформації», Цивільного кодексу України, чинних стандартів вищої освіти, інших нормативно-правових актів та Статуту Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України.

1.2. Метою Положення є:

1.2.1. врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних текстах за авторства працівників та здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України (далі – Інститут);

1.2.2. сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й оригінальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.3. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності Інституту та якості вищої освіти в цілому.

2. Терміни та визначення

2.1. У даному Положенні використовуються терміни у таких значеннях:

2.1.1. автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір;

2.1.2. академічний плагіат – оприлюднення частково або повністю наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результат власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

2.1.3. академічний текст – авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, кваліфікаційної випускної роботи, курсової роботи/проєкту, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової та науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць;

2.1.4. звіт подібності – документ, що містить інформацію про текстові запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та джерела таких запозичень, який генерується автоматично системою виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами внутрішньої бібліотеки системи, базою академічних текстів Інституту, відкритими інтернет-джерелами;

2.1.5. інформація з обмеженим доступом – конфіденційна, таємна та службова інформація;

2.1.5.1. конфіденційна інформація – інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом;

2.1.5.2. таємна інформація – інформація, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю;

2.1.5.3. службова інформація – інформація, що 1) міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці;

2.1.6. плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

2.1.7. система виявлення збігів/ідентичності/схожості (далі – Система) – це програмно-апаратний комплекс для порівняльного аналізу текстових документів на предмет наявності збігів/ідентичності/схожості порівняно із текстами, що розміщені в Інтернеті, репозитаріях, базах даних та ін.

2.1.8. твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційних веб-сайтах Інституту (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, кваліфікаційна робота, тощо);

2.1.9. цитата – порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;

2.1.10. унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

2.2. Різновиди плагіату:

2.2.1. видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістовних змін, а також навмисні текстові спотворення – заміна символів в тексті (кириличні символи на латинські і навпаки тощо) з метою приховування запозичення;

2.2.2. дослівне копіювання фрагментів тексту (обсягом від одного речення і більше) без належного оформлення цитування;

2.2.3. внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування або посилання;

2.2.4. компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту;

2.2.5. представлення скомпонованих власних і запозичених аргументів без належного цитування або посилання;

2.2.6. парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

2.2.7. самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. Заходи щодо запобігання академічному плагіату

3.1. Запобігання академічному плагіату (далі – плагіату) академічному середовищі Інституту здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:

3.1.1. інформуванні здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук та працівників про необхідність дотримання норм академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням правил цитування та посилання;

3.1.2. викладанні курсу з академічного письма для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук;

3.1.3. формуванні викладачами завдань в межах освітнього процесу з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук до їх виконання;

3.1.4. організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності зокрема;

3.1.5. створенні та розповсюдженні рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;

- 3.1.6. перевірки академічних текстів на наявність ознак плагіату;
- 3.1.7. розміщення академічних текстів у відкритому доступі;
- 3.1.8. розміщення наукових проєктів/робіт тощо у файловому сховищі;
- 3.1.9. оприлюднення цього Положення через офіційні веб-ресурси Інституту.

3.2. Заступники директора Інституту, завідувач випускової кафедри та керівники наукових підрозділів доводять зміст Положення до відома працівників та здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, контролюють та попереджують факти академічного плагіату.

4. Академічні тексти, які підлягають обов'язковій перевірці на плагіат

4.1. Перевірки на плагіат підлягають:

4.1.1. дисертаційні роботи на здобуття ступеня доктора філософії (кандидата наук) або доктора наук на представлення матеріалів робіт до розгляду спеціалізованою вченою радою;

4.1.2. рукописи монографій та підручників, що рекомендуються до видання Вченою радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні Вченої ради Інституту;

4.1.3. рукописи навчальних посібників, які мають авторський текст та рекомендуються до видання Вченою радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні Вченої ради Інституту;

4.1.4. рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів конференцій, семінарів тощо, на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5. Внутрішня база академічних текстів для перевірки на плагіат

5.1. Внутрішня база академічних текстів Інституту для перевірки на плагіат формується на основі файлового сховища.

5.2. Академічні тексти, зазначені у розділі 4 розміщуються у відповідні зібрання та надаються у вільний доступ в мережі Інтернет.

5.2.1. Повні електронні версії кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук розміщуються в електронному вигляді відповідальними від кафедри протягом місяця після захисту робіт.

5.2.2. Електронні версії дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії (кандидата наук) або доктора наук передаються Службою вченого секретаря Інституту до НТБ за місяць до захисту дисертаційної роботи та розміщуються працівниками бібліотеки на основі Договору приєднання не пізніше, ніж за 11 календарних днів до дати захисту дисертації.

5.2.3. Електронні версії монографій, підручників, навчальних посібників тощо, створені в Інституті, розміщуються протягом місяця після їх публікації відповідальними від кафедр, авторами шляхом самоархівування або працівниками

НТБ за дорученням авторів на підставі Договору приєднання.

5.2.4. Наукові статті, опубліковані в наукових виданнях та матеріалах конференцій Інституту, розміщуються в проєкті «Наукова періодика України» (Уран) на платформі Open Journal Systems.

5.2.5. Наукові статті, опубліковані в наукових виданнях та матеріалах конференцій Інституту, що не представлені в проєкті «Наукова періодика України» (Уран) на платформі Open Journal Systems, передаються до НТБ протягом місяця після опублікування відповідальними особами від редакцій наукових видань та оргкомітетів конференцій у формі постатейних електронних версій видань та розміщуються працівниками НТБ.

5.3. У випадку, якщо кваліфікаційна робота, містить інформацію з обмеженим доступом, то така робота не розміщується. Наявність в кваліфікаційній роботі інформації з обмеженим доступом має підтверджуватися відповідним висновком Експертної комісії з питань державної таємниці Інституту (наявність таємної конфіденційної інформації), Комісією з питань роботи зі службової інформацією Інституту (наявність службової інформації), або висновком експертних комісій тих організацій, підприємств на базі яких виконувалася кваліфікаційна робота. Висновки експертних комісій зберігаються на кафедрі.

5.4. Електронні версії кваліфікаційних робіт, які містять інформацію, що потребує захисту прав інтелектуальної власності, розміщуються, але доступ до їх повних текстів відтермінується строком на 6 місяців. Необхідність відтермінування вільного доступу до електронної версії кваліфікаційної роботи, у зв'язку з проведенням дій, що пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, має підтверджуватися копією документа установи, що реалізовує державну політику у сфері інтелектуальної власності, про отримання матеріалів заявки на винахід (корисну модель) та присвоєння індивідуального номера. Копія документа зберігається на кафедрі.

5.5. Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук розміщуються та зберігаються у загальному файловому сховищі. Доступ до файлового сховища для завантаження кваліфікаційних проєктів/робіт та їхньої перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості в Системі здійснюється Протокол передачі файлів (FTP).

6. Відповідальні особи та загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат

6.1. Перевірку на плагіат академічних текстів, зазначених у рої здійснюють:

6.1.1. відповідальна особа у службі Вченого секретаря за перевірку на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії (кандидата наук) або доктора наук призначається Вченим секретарем;

6.1.2. відповідальна особа в Науково-технічній бібліотеці (далі – НТБ) за

перевірку на плагіат рукописів монографій, підручників, навчальних посібників тощо, які подаються для отримання Грифа Інституту, призначається директором НТБ;

6.1.3. відповідальні особи від редакцій наукових періодичних видань Інституту за перевірку на плагіат рукописів наукових статей призначаються головним редактором;

6.1.4. відповідальні особи від оргкомітетів конференцій, семінарів тощо на перевірку на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей) призначаються головою оргкомітету;

6.1.5. відповідальні особи за підтримку файлового сховища призначаються розпорядженням директора за поданням завідувача кафедри.

6.2. Академічні тексти, що подаються для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості текстів, повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або *.doc, *.docx.

6.3. Загальна система перевірки академічних текстів на плагіат з використанням відповідної Системи повинна складатися з наступних та здійснюється згідно з Інструкцією (Додаток 1):

6.3.1. остаточний варіант академічного тексту для перевірки на плагіат завантажується в Систему;

6.3.2. відповідальна особа здійснює процес перевірки академічного тексту за базами внутрішньої бібліотеки Системи, відкритими інтернет-джерелами;

6.3.3. система генерує звіт подібності;

6.3.4. звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

6.4. Відповідальна особа не має права видаляти перевірені академічні тексти з Системи.

7. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат кваліфікаційних проєктів/робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук

7.1. Перевірка на академічний плагіат здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук здійснюється вибірково відповідно до рішення кафедри.

7.2. Текст остаточного варіанту кваліфікаційного проєкту/роботи (далі у розділі 7 – роботи) подається здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук керівнику роботи (далі у розділі 7 – керівнику) в електронному вигляді на етапі допуску до захисту.

7.3. Відповідальна особа від кафедри створює профіль керівнику в Системі та відкриває відповідну папку для доступу керівника.

7.4. Керівник завантажує роботу до Системи.

7.5. Відповідальна особа здійснює процес перевірки роботи у Системі, яка

генерує звіт подібності, та надає доступ керівнику до звіту подібності протягом трьох робочих днів після завантаження роботи до Системи.

7.6. Роздрукована частина звіту подібності, яка засвідчує відсоток збігів/ідентичності/схожості, завірена підписом відповідальної особи за перевірку робіт на плагіат, додається до кваліфікаційного проєкту/роботи.

7.7. Керівник здійснює експертну оцінку роботи з урахуванням звіту подібності, робить висновок про оригінальність роботи, на основі якого ухвалюється рішення щодо допуску роботи до захисту.

7.8. Допуск до захисту проводиться з врахуванням експертної оцінки керівника результатів щодо відсутності плагіату в роботі.

7.9. Якщо робота допускається до захисту, то здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

7.10. У випадку виявлення у роботі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору-здобувачу вищої освіти на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд керівника. Повну копію звіту подібності (.pdf версію) здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук може отримати на кафедрі за письмовим запитом.

7.11. У випадку незгоди з висновком про оригінальність роботи автор-здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук має право подати апеляцію, яка буде розглянута у встановленому порядку Комісією з питань етики та академічної чесності Інституту.

8. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктор філософії (кандидата наук) або доктора наук

8.1. Остаточний варіант дисертації (далі в розділі 8 – робота) разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи подається до спеціалізованої вченої ради через відділ Вченого секретаря у друкованому та електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на спеціалізовану вчену раду.

8.2. Відповідальна особа відділу Вченого секретаря завантажує електронний варіант роботи до Системи для здійснення перевірки, яка генерує звіт подібності.

8.3. Звіт подібності розглядається на засіданні Комісії спеціалізованої вченої ради, яка розглядає дисертацію та вповноважена приймати рішення щодо допуску її до захисту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку комісії окремим пунктом.

8.4. Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

8.5. У разі захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (які навчалися за PhD-програмами) звіт подібності рецензентами та підрозділом, де буде проводитись попередня експертиза дисертації. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку наукового підрозділу, де проводилась попередня експертиза дисертації.

8.6. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд комісії. Причини повернення роботи мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

8.7. Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не приймається до захисту. Причини не прийняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

8.8. Автор має право подати апеляцію згідно з Порядком присудження наукових ступенів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567.

8.9. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат рукописів монографій, підручників та навчальних посібників, які містять авторський текст, створених в Інституті.

8.10. Остаточний варіант рукопису монографії/підручника/навчального посібника (далі в цьому розділі – твір), що створений в Інституті та претендує на отримання грифа Інституту, має бути поданий автором твору до НТБ в електронному форматі за 10 робочих днів до обговорення на засіданні кафедри.

8.11. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат завантажує електронний варіант твору до Системи для здійснення перевірки та генерування звіту подібності.

8.12. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат надає електронний звіт подібності завідувачу кафедри та автору твору протягом трьох робочих днів після отримання роботи для перевірки на плагіат від автора твору.

8.13. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат, за потреби, надає завідувачу кафедри права доступу до звіту подібності в Системі.

8.14. Звіт подібності аналізує відповідальний редактор та про результати доповідає на засіданні кафедри, де розглядається питання про присвоєння твору грифа Інституту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами зазначається в протоколі засідання кафедри окремим пунктом.

8.15. Якщо кафедра приймає позитивне рішення щодо клопотання про присвоєння твору грифа Інституту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним. Результати перевірки твору на плагіат оголошуються під час розгляду питання клопотання про присвоєння твору грифа Інституту на Вченій раді.

8.16. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків, твір повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд кафедри. Причини повернення твору мають бути зазначені у протоколі засідання кафедри.

8.17. Якщо твір містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, авторові відмовляється у клопотанні про присвоєння твору грифу Інституту. Причини відмови мають бути зазначені у протоколі засідання кафедри.

9. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат рукописів, поданих до публікації у наукових виданнях та збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо Інституту.

9.1. Порядок перевірки на плагіат рукописів наукових статей, поданих авторами до публікації, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми (п. 6.2.) та політики редакцій.

9.2. Порядок перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми (п. 6.2.) та політики оргкомітетів.

10. Відповідальність за порушення академічної доброчесності стосовно академічних текстів

У разі виявлення порушення академічної доброчесності у роботах працівників Інституту та здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук автори несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.

Учений секретар,
к.т.н.

В. Л. Лахненко

Погоджено:

Завідувач випусковим відділом
спеціальності 136«Металургія»
д.т.н., проф.

О. М. Смірнов